

Розклад занять на 28.04.2022 7 клас

№ За/п	Предмет	Тема уроку	Хід уроку, завдання	Форма проведення
1	Геометрія	Задачі на побудову	Практична робота	Асинхронно
2	Історія України	Соціальна структура населення українських земель у 2-й половині 14-15ст.	переглянути https://www.youtube.com/watch?v=qxjxW-r84qM&ab_channel=%D0%A3%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B8%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B8%D0%9F%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%9A%D0%B0%D0%B0 , письмово питання під таблицею.	Асинхронно
3	Біологія	Узагальнюючий урок з теми:» Поведінка тварин	Виконати тести. http://interactive.ranok.com.ua/theme/testing/pdrychniki/bologya-7-klas-pdrychnik-n-v-zaporozhetscherevan-a-vorontsova/perevrka-znan	Асинхронно
4	Зарубіжна література	Діана Вінн Джонс «Мандрівний замок Хаула »	Опрацювати матеріал	Асинхронно
5	Українознавство	Козацькі військово-технічні винаходи	1) Переглянути презентацію https://vseosvita.ua/library/prezentacia-ukrainoznavstvokozacki-vijskovi-vinahodi-462409.html 2) Прочитати статтю та виконати тестові завдання до теми (в кінці розкладу)	Асинхронно
6	Українська мова	Сполучники сурядності і підрядності	§34 Вправа 442,445 Посилання на урок https://www.youtube.com/watch?v=MM5ssOue3nE	Асинхронно
7	Трудове навчання	Планування роботи з виконання проєкту. Моделі-аналогі. Розробка ескізу виробу.	Переглянути урок https://classroom.google.com/c/NDgwMTg3MDUzOTM1/m/NTA3MzMxMjZlZzIz/deta Пароль: cuqaehq	Асинхронно

**Запитання учням 7 класу з історії України. Опрацювати текст
(Всі відповіді знаходяться у тексті під запитаннями)**

- 1) Що таке соціальний стан?
- 2) Якими були основні стани українського суспільства на початку XVI ст.?
- 3) Які стани на початок XVII ст. були привілейованими?
- 4) Хто такі магнати?
- 5) Коли було прийнято Перший та Другий Литовські статuti?
- 6) На які групи за рівнем заможності поділялося міщанство?
- 7) Представники якого стану складали більшість населення українських земель?
- 8) На які групи поділялося селянство за виконанням повинностей?
- 9) Що таке фільварок?
- 10) Коли було прийнято «Устави на волоки»?
- 11) Як управлялися міста, що здобули магдебурзьке право?
- 12) Які форми торгівлі існували в XVI ст. в Україні? Соціальні стани — великі групи людей, що мають закріплені законом права та обов'язки, відрізняються своїм політичним становищем і наявністю привілеїв.

Привілей — пільга, право, надане володарем окремим особам, групам людей, станам.

Становий поділ українського суспільства на початку XVI ст.

Основними станами в тогочасній Україні були шляхта, духівництво, міщани й селяни. За своїми правами стани поділялися на привілейовані, напівпривілейовані та непривілейовані.

Коментар до схеми

Вершину панівного стану — шляхти — посідали нащадки удільних князів Рюриковичів і Гедиміновичів. Вони становили замкнену групу, до якої не можна було увійти завдяки заможності чи найвищим державним посадам. Князівські роди поділялися на «княжат головних», до яких належали Острозькі, Заславські, Сангушки, Чарторийські, Корецькі, Гольшанські-Дубровицькі, та «княжат-повітовників». Перші не підлягали дії місцевої адміністрації, мали право входити до великокнязівської ради й виступати у військові походи зі своїми загонами під родовими гербами. їм належали спадкові землеволодіння, де вони мали право судити своїх підданих, установлювати податки й повинності, надавати підлеглим землю за умови несення служби. Другі таких прав і привілеїв не мали, а їхні збройні загонали виступали у складі повітового ополчення, підпорядкованого місцевій адміністрації.

До панів належала заможна шляхта, яка не мала князівських титулів, але вирізнялася давністю походження, спадковим землеволодінням і певними привілеями.

Шляхта — привілейований панівний стан у Польщі, Литві, на українських та білоруських землях, які в XIV—XVIII ст. належали Великому князівству Литовському чи Речі Посполитій.

До середньої і дрібної шляхти належали зем'яни й бояри. Це була залежна від князів і панів верства, представники якої здобували шляхетство і право на володіння землею, відбуваючи військову (боярську) службу зі своїми загонами кіннотників або особисто.

1528 р. було проведено «попис земський» (перепис шляхти). Посилання на цей «попис» стало від цього часу доказом шляхетства. Водночас терміни «зем'янин» і «боярин» замінили на єдиний — «шляхтич». Ті, за ким шляхетство не було визнано, втратили права на привілеї і злилися із селянством.

Права і привілеї шляхти були закріплені прийняттям збірок законів — Литовських статутів. Перший Литовський статут 1529 р. узаконив поділ шляхетства на шляхту, яка отримувала землі за службу, і магнатів — князів і панів, що володіли містами, містечками і величезними землями за спадковим правом, підпорядковувалися лише великому князеві й мали власні військові загони. Другий Литовський статут 1566 р. збільшив обсяг прав службової шляхти, зрівнявши її з магнатами. Шляхта отримала можливість брати участь в управлінні державою завдяки участі в роботі повітових сеймиків (місцевих станово-представницьких органів) і Великому вальному (загальному) сеймі.

Привілейованим станом українського суспільства було духівництво, що становило майже десятину всього населення. Духівництво не підлягало дії світського суду, у разі потреби його справи розглядалися у спеціальному суді єпископа. Воно поділялося на вищих церковних ієрархів (митрополит, єпископи, архієпископи та ін.), які обіймали свої посади лише за дозволом великих князів литовських і польських королів, та нижче парафіяльне духівництво. Становище нижчого духівництва було залежним від шляхти і магнатів, на землях яких розташовувалися їхні парафії.

До напівпривілейованого стану належало міщанство, що мало привілеї на міське самоврядування, окремий становий суд, заняття ремеслами й торгівлею. Проте міщани були також зобов'язані сплачувати податки, виконувати повинності на користь приватних власників міст або держави.

Найзаможнішою частиною населення міст був патриціат, що складався з найбагатших купців, лихварів і ремісників. До бюргерства, або середньої за рівнем заможності частини міщанства, належали цехові майстри і більшість купецтва. Основою соціальної піраміди міського населення був плебс, який складався з дрібних ремісників і торговців.

Переважну більшість населення українських земель (близько 80 %) складало селянство, що було непривілейованим станом. За своїм правовим становищем воно поділялося на «похожих» (або «вільних») селян і «непохожих» (або «отчичів»). Правом безперешкодного переходу від одного землевласника до іншого користувалися лише останні. «Непохожі» селяни примусово й безоплатно працювали в господарстві пана.

Цікаво знати

За наполяганням магнатів і шляхти влада встановлювала різноманітні обмеження на перехід селян. Зокрема, у Галичині перейти від одного пана до іншого селянин міг лише в дні Різдва за умови сплати викупу — копи грошей, міри пшениці, чотирьох «руських» сирів тощо. Пізніше було встановлено, що селянин може залишити маєток пана, лише посадивши на землю замість себе іншого господаря.

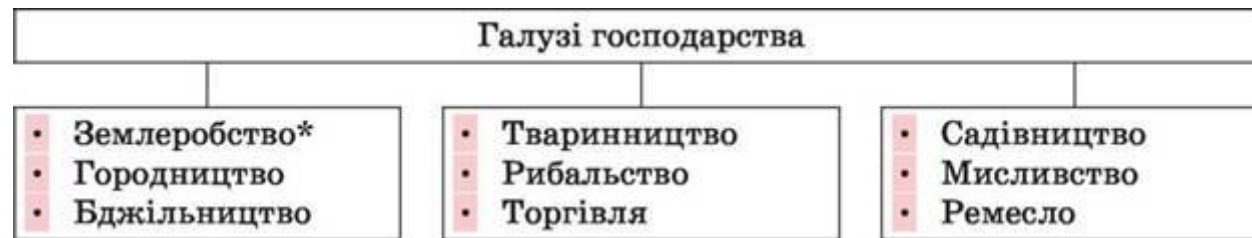
За характером виконуваних повинностей селяни поділялися на три групи. Слуги були особисто вільними селянами, які за службу своєму володарю отримували землю і звільнялися від інших повинностей. Від селян-слуг походили деякі дрібні шляхтичі. Більшість селянства становили данники. Це були вільні селяни, які сплачували державі данину (чинш) натурою або грошима. Тяглими селянами називали тих,

які не мали власної землі й за користування землею відбували відробітком повинності на користь держави або землевласників зі своїм «тяглом» (робочою худобою). Вони були як вільними, так і прикріпленими до своїх наділів.

2. Розвиток сільського господарства. Фільваркове господарство.

Основою сільського господарства на українських землях було землеробство. Рівень його розвитку в різних місцевостях був неоднаковим. На Галичині, Волині, Поділлі та в центральних районах Київщини переважала трипільна система землеробства, а на Поліссі, півдні Київщини і Переяславщині зберігалися менш продуктивні двопільна й перелогова системи. Поступово набувають поширення більш досконалі знаряддя праці. Поряд із сохою стали використовувати плуг із залізним лемешем, у який запрягали волів. Трипільна система й плугова оранка здебільшого застосовувалися в господарствах магнатів і шляхти.

Господарство на українських землях

Крім землеробства, у цей період розвивалися тваринництво, городництво, садівництво і бджільництво. Не втрачали свого значення в господарському житті також рибальство й мисливство.

На українських землях у складі Великого князівства Литовського сільське господарство мало переважно натуральний характер. Сільськогосподарські продукти вироблялися в основному для власних потреб. Торгівля ними, особливо з іншими країнами, майже не велася.

* Провідна галузь.

Сільське господарство українських земель у складі Польського королівства поступово переорієнтовувалося на потреби європейського ринку, де зростав попит на продукцію промислів і сільського господарства. У Західній Європі в XVI ст. внаслідок Великих географічних відкриттів відбувалася «революція цін» (про неї ви дізнаєтесь зі всесвітньої історії). Вона практично не зачепила Центральну й Східну Європу, де ціни на продукти харчування були на порядок нижчими. Це сприяло збільшенню шляхтою виробництва зерна на продаж на українських землях, яка стала створювати фільварки, збільшувати панщину й відбирати землю в селян. Одночасно з цим зростала кількість «непохожих» селян.

Фільварок — хутір, маєток, велике шляхетське господарство, орієнтоване на ринок. Був багатопрофільним господарством, у якому вся земля належала панові і який базувався на праці селян, що відробляли тяглову службу або панщину.

Поширенню фільваркової системи господарювання на українських землях у складі Великого князівства Литовського сприяло здійснення заходів за «Уставою на волоки» (1557 р.), підписаною польським королем і великим князем литовським Сигізмундом II Августом. Згідно з

документом, усі земельні володіння великого князя вимірювалися й ділилися на однакові ділянки — волоки. Найкращі орні землі відводилися під великокнязівські фільварки, решта розподілялася між селянами. За користування волокою тяглові селяни з усіма дорослими членами своєї родини повинні були відпрацьовувати два дні панщини у фільварку.

Звернути увагу!

Волочна реформа зруйнувала давню форму користування землею сільською громадою й замінила її на подвірну. Збільшилися повинності селян, обмежилися їхні права переходу. Селян фактично позбавили права користуватися лісами, зменшили площу земель спільного користування (пасовиська, луки).

У другій половині XVI ст. волочна система землекористування була розповсюджена на землі шляхти і церкви. Фактично відбулось і прикріплення селян до землі й землевласника — запроваджувалося кріпацтво.

Кріпацтво — це система правових норм, які встановлювали залежність селянина від землевласника й право останнього володіти селянином-кріпаком як власністю.

3. Розвиток міст, ремесел і торгівлі.

У XVI ст. на українських землях зростали й розвивалися міста. Найбільше міст було на західноукраїнських землях. На Східному Поділлі та Київщині їх було набагато менше через постійну загрозу татарських набігів. Найбільшим містом був Київ, де жило близько 6 тис. осіб. Великими й середніми містами (200—700 будинків) вважалися Брацлав, Кременець, Вінниця, Житомир, Луцьк, Острог, Львів тощо.

Чимало міст перебувало в залежності від магнатів і церкви. Існували також міста, підпорядковані польським королям і великому князеві литовському. Державна влада намагалася сприяти їхньому розвитку, оскільки міста сплачували великі податки й захищали від нападів татар. Наприкінці XV — на початку XVI ст. на українські землі стало поширюватися магдебурзьке право.

Магдебурзьке право — німецьке міське право доби Середньовіччя, за яким міста звільнялися від управління й суду приватних власників або державних урядників та створювали власні органи міського самоврядування.

* Для православних міщан вступ до цехів був обмежений.

Міста, що здобували магдебурзьке право, управлялися магістратом — становим виборним органом самоврядування, що складався з ради (адміністративного органу й суду в цивільних справах) та лави (суду в кримінальних справах). Раду очолював бурмістер, а лаву — вїйт.

Магдебурзьке право надавали містам польський король, великий князь литовський, а пізніше й великі магнати. Протягом XV — першої половини XVI ст. таке право мала більшість великих міст України.

Міста були осередками ремесла й торгівлі. У середині XVI ст. налічувалося вже понад 130 різноманітних спеціальностей, із них близько 80 були безпосередньо ремісничими. Водночас більшість жителів міст також не припиняли займатися сільським господарством.

На українських землях у складі Польського королівства переважна більшість міських ремісників об'єднувалися в цехи. При цьому для православних міщан доступ до цехів ускладнювався. Позацехових ремісників, що не мали можливості вступити до цехів, називали «партачами» (від латин, «осторонь»). Цехи всіляко боролися з ними. В українських містах на території Великого князівства Литовського цехи були менш поширені.

У XVI ст. тривав подальший розвиток торгівлі. Основними формами торгівлі були ярмарки, що відбувалися кілька разів на рік у великих містах, торги, які проходили кілька разів на тиждень, і щоденна торгівля в міських крамницях. Купці в містах створювали об'єднання на зразок ремісничих цехів.

Активно розвивалася міжнародна торгівля. Через українські землі проходили торговельні шляхи, якими східні й московські товари, а також продукти місцевого виробництва везли до країн Центральної та Західної Європи. З українських земель на захід везли віск, мед, зерно, шкіру, худобу, солону рибу, сіль, деревину. Натомість завозилися одяг, ремісничі вироби, вина, залізо, папір, зброя, західноєвропейські тканини (атлас, оксамит, сукно, полотно) тощо. Центрами міжнародної торгівлі стали Київ, Львів, Луцьк, Кам'янець-Подільський.

Робота з документом

Повідомлення литовського дипломата Михайла Литвина про розвиток торгівлі в Києві в середині XVI ст.

Київ дуже багатий на іноземні товари, бо нема шляху більш звичного, як давня, давно прокладена й добре відома дорога, що веде з чорноморського порту, міста Кафи, через ворота Таврики, на Таванську переправу на Дніпрі (Тавань — острів у нижній течії Дніпра — авт.), а звідти степом у Київ; цією дорогою відправляють з Азії, Персії, Індії, Аравії, Сирії на північ у Московію, Псков, Новгород, Швецію й Данію всі східні товари, а саме: коштовне каміння, шовк і шовкові тканини, ладан, пахощі, шафран, перець й інші прянощі. Цією дорогою часто ідуть іноземні купці: вони створюють загони іноді в тисячу осіб, які називаються караванами, і супроводять обози, що складаються з численних навантажених возів і нав'ючених верблюдів...

При приході каравану значні прибутки здобувають київські жителі: воєводи, митники, купці, міняйли, човняри, візники, трактирники й шинкарі, і це не викликає нічиїх скарг...

У непоказних київських хатах зустрічається не тільки достаток, але навіть величезна кількість плодів, овочів, меду, м'яса, риби, понад те внаслідок вищезазначених причин вони так переповнені дорогими шовковими тканинами, коштовним камінням, соболиними та іншими хутрами, а також прянощами, що мені самому доводилося бачити шовк, який обходився дешевше, ніж льон у Вільні, і перець, дешевший за сіль.

Українознавство 7 клас

Тема уроку: **“Козацькі військово-технічні винаходи”**

Запорозька Січ виступала як суверенна, самостійна національна військово-політична сила України й відіграла величезну роль у житті та національно-визвольній боротьбі українського народу.

У своїх грамотах і листах козаки титулували себе «Військом Запорізьким». Основну його частину складала піхота. Військо мало гармати. Рядовий козак був озброєний мушкетом, пістолетом, шаблею, ножем, списом, іноді використовувався лук і стріли. Січ мала також свій флот, який складався з великих човнів – чайок або байдаків.

Козаки укріпили фортифікаціями міста й містечка, створили військові охороннозахисну, розвідувально-сторожову системи оборони кордонів України, що проіснували три століття. Постійно діяли пости, форпости, бекети зі сторожовими вартовими загонами, що спостерігали за степовими шляхами і переправами через річки, за допомогою оригінальної сигналізації попереджали населення про просування татарських орд, організовували опір ворогові.

Ми й зараз захоплюємося і дивуємося винахідливості козаків, їхньому умінню малими силами перемагати кількісно сильнішого ворога. Козацька епоха надзвичайно багата подіями і героями.

У світову скарбницю військової майстерності внесли свою вагому частку Остафій Дашкевич, котрий вперше дав у руки воїнам вогнепальну зброю; Самійло Кішка, що придумав і побудував “чайки”; Дмитро Вишневецький, який почав робити надзвичайно легкі й міцні “чайки” з волових шкур і першим здійснив “морський десант”; Іван Богун — він винайшов “кобзанку” і “вогненні колеса”; Богдан Хмельницький — батько мобільної артилерії, що поставив гармати на колеса. На превеликий жаль, історія не зберегла імен багатьох інших розумників — умільців, їх поглинув час. Але слава про ті винаходи і відкриття пережила століття, вони живуть в нашій пам’яті, ми навіть використовуємо деякі з них.

Тести

1. Слово "КОЗАК" має тюркське походження – від давньотюркського "кьоз-", що означає ходити, бродити, мандрувати. Вперше зафіксоване в словнику половецької мови зі значенням "вартовий", "бадьорий" та у написі поч. 14 ст. до зб. святих Сурожа (Судака). В укр. мові у різні часи ним означали:

- 1) у 2-й пол. 15 ст. – прикордонників і промисловців-уходників (останні мали промисли на "нічийних" землях;);
- 2) у 2-й пол. 16 ст. – запорожців і реєстровиків ;
- 3) у добу Гетьманщини – представників козац. стану ;

4) з кін. 18 ст. до 1917 – представників військ. стану на Дунаї, в Приазов'ї та на Кубані.

Що ще це слово означає в перекладі з тюрської мови?

а) найманець   б) розбійник   в) шукач пригод   г) вільна людина   д) вправний вершник

2. Оселедець - це...

а) козацька шабля   б) козацька шапка   в) козацький чуб

3.

Для чого, за легендою, козаки відрощували собі довгого чуба?

а) лише для краси   б) щоб позначити себе, як єдиного сина вдови   в) щоб він захищав їх у бою
г) щоб Богу було легше витягнути їх із пекла

4. Хорунжий - це....

а) козак, що що зберігав і носив прапор   б) козак- вартовий   в) козак, що готував їжу   г) козацький посол

5.

Кого з цих святих козаки найбільше шанували?

а)Свята Марія   б)Свята Варвара   в)Божа Матір

г)Присвята Богородиця Покрова

б.

Яку зброю козаки любили та поважали найбільше?

а) спис

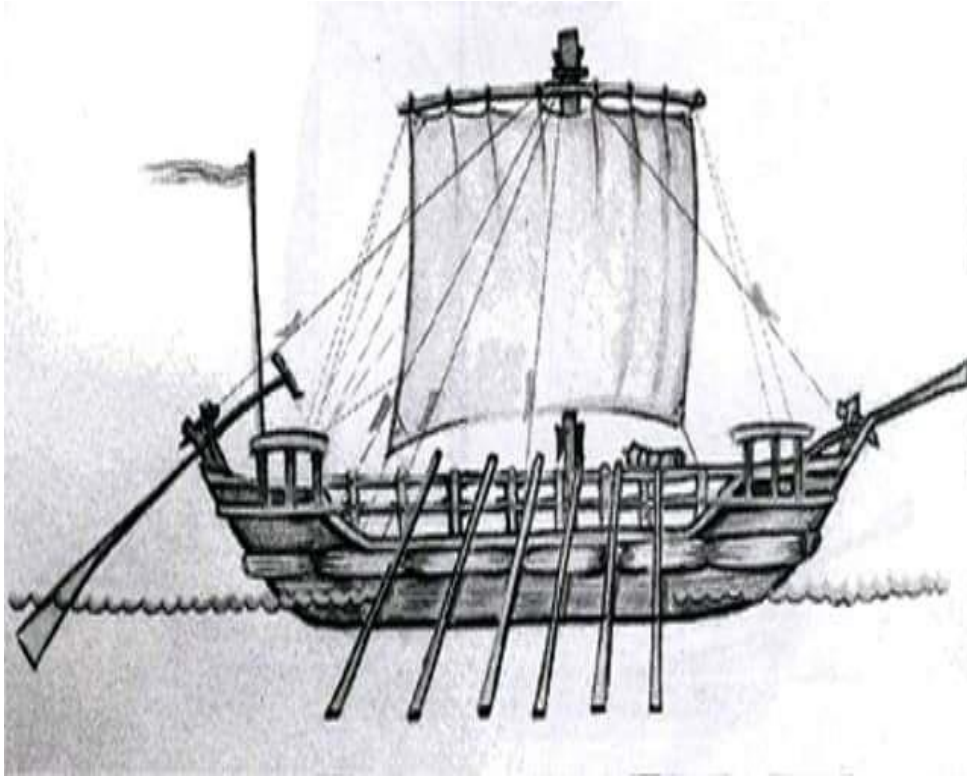
б) шабля

в) рушниця

г) гармати

д) лук і стріли

7.

Як називався козацький човен?

- а)галера   б)каравела   в)чайка   г) карака

8.Військове мистецтво запорізьких козаків на суші, на воді і під водою викликали подив і захоплення в багатьох країнах Європи. У світову скарбницю військової майстерності внесли свою вагому частку такі козацькі винахідники як : Остафій Дашкевич, Самійло Кішка, Дмитро Вишневецький, Іван Богун ,Богдан Хмельницький . Вкажіть, що саме зробив **Остафій Дашкевич** ?

- а)придумав і побудував «чайки»   б)почав робити надзвичайно легкі й міцні «чайки» з волоних шкур і першим здійснив «морський десант»   в)вперше дав у руки воїнам вогнепальну зброю   г)винайшов « кобзанку » і «вогненні колеса»

9.Хто придумав і побудував "чайки" ?

- а)Дмитро Вишневецький   б)Самійло Кішка   в)Іван Богун   г)Богдан Хмельницький

10.Кого вважають батьком **мобільної артилерії** козаків, що поставив гармати на колеса ?

а)Богдан Хмельницький   б) Остафій Дашкевич   в)Дмитро Вишневецький   г)Іван Богун

11.Що це за козацький винахід - «**ЛЕТЮЧИЙ ВОГОНЬ**»?

а)вогняні змії   б)паперово-берестяні, дерев'яно-олив'яні пристрої, гільза складалася з п'яти– шести мішечків пороху, якою вистрілювали зі спеціальної установки, що нагадувала великий нерухомий лук із подовженим хоботом, і «ракета» долала досить велику відстань - 150-200, а то й більше метрів   в)звичайне колесо обмотували ганчір'ям, обливали смолою, підпалювали і пускали котитись із кріпосної стіни   г)колода видовбана з двох боків (одна заглибина для заряду, інша для пороху) і підпалювали порох... По воді колода пливла із шипінням і димом прямо на турецьку галеру, а стикнувшись із нею, вибухала пробивала дірку у борту і всередині спалахувала пожежа. Турецькі моряки волали «шайтан» і кидалися у воду.

12.**ПІДВОДНИЙ ЧОВЕН** теж винайшли козаки, зовні його корпус обшивали шкірою, накривали герметичною палубою і завдяки додатковій вазі занурювали під воду. На палубі вертикально ставили **шахту**. Вкажіть для чого слугувала ця частина конструкції підводного човна (шахта).

а)всередині неї перебував козак, який оглядав горизонт і вів човен   б)через неї козаки здійснювали постріли з вогнепальної зброї   в)служила і для проникнення повітря всередину човна   г)за допомогою неї висипали пісок і човни виринали на поверхню